

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Μέσα μηχανικὰ, δι' ὧν μὰ ἀπάγωμα τῆς
φαιτασίας ἀπὸ τῆς λυπηραῆς ιδέας.

Μέσα μηχανικὰ ὀνομάζω ἐκεῖνα, τὰ ὅποια δὲν
αἰταιτῶν μίτε σπουδῆν, μίτε ἀσχολίαν ψυχῆς, ἀλλὰ
μόνον μίαν μηχανικὴν παρᾶξιν. Τὸ πρῶτον λοιπὸν τέ-
των εἶναι νὰ ἀποφύγωμεν εὐθύς τῆς σιωπῆς καὶ τὴν
μοναξίαν, ἀπὸ τὰ ὅποια δὲν εἶναι ἄλλο χειρότερον
παρᾶγμα εἰς τὰς στιγμὰς τῆς λύπης, καὶ εἰς τὰ ὅποια
σιωπηδίῳ μάλιστα νὰ ἐπιδίδωνται κατ' αὐτὸν τὸν
καιρὸν ἐκεῖνοι, ὅπῃ δὲν ἰξόρουν νὰ κυβερνῶν φρονί-
μως τὸν ἑαυτὸν τους. Εἰς τοὺς λυπημένους δὲν εἶναι,
λέγουσι, ἄλλο γλυκύτερον ἀπὸ τῆς μοναξίας· ἀλλ' ἡ
τοιαύτη γλυκύτης δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ἡ ἀπατηλὴ ἐ-
κείνη ἡδονή, ὅπου ἀνεφέρομεν πρὸ ὀλίγου, ἡ ὅποια
μᾶς θέλγει πρὸς ὥρας, διὰ νὰ μᾶς ρίψῃ ἔπειτα εἰς
μίαν λυπηροτέραν πικρίαν. Αὕτη εἶναι τὸ ἄσμα τῆς
Σειριώων, τὸ ὅποιον τέρπει τοὺς ἀποφυλάκτας, διὰ
καὶ τῆς ἐξαφανίσεως· εἶναι τὸ φαρμακόμενον ποτήριον
τῆς Κίρκης, εἶναι ἡ γοιτεία τῆς Ἀλκίνης.

Τῆτο τὸ ὀλέθριον γοήτωμα πρέπει νὰ τὸ ἀποφύ-
γωμεν εὐθύς μὲ ὅλας μᾶς τὰς δυνάμεις. Ἐν πρῶτοις
πρέπει νὰ εὐρωμεθα εὐὰ φίλον, φίλον ὅμως φρόνιμον
καὶ διαχειρικόν, εἰς τὸν κόλπον τῆ ὅποιος νὰ ἠμπορῶ-
μεν ἐλθούτως καὶ ἀσφαλῶς νὰ ἀποθέσωμεν τὴν λύ-
πην μας. Διὰ τί αὐτὴν κρατῶμεν κεκλεισμένῳ,
ἠμπορεῖ ποτε νὰ κάμῃ ἐκεῖνο, ὅπῃ κάμνει ὁ ἀῆρ, ἡ
ἡ ἀναθυμιάσις, ὅταν θλίβωνται μὲ ὑπερβολὴν, τὰ
ὅποια ἐξέρχονται ἔπειτα μὲ περιεσπότεραν ὀρμύ.
Ἄν εἶναι ἡ λύπη μας τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐπιζητῇ εὐὰ
ξεθύμασμα, ὥς εὐρεθῇ εὐὰ ξεθύμασμα φρόνιμον·
καὶ αὐτὰ δάκρυα σιωπελοῦν εἰς τὸ νὰ τῆς ἀνοίξωμεν
κάμ-

44 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

κάμμιαν ἄλλω ὁδῶν, ἅς ἀφεθῆ ἑλδύθερος ὁ δρόμος εἰς τὰ δάκρυα. Τὰ δάκρυα εἰς τὰς μεγάλας λύπας εἶναι ἰσχυρὸν παραμύθιον· καὶ ὁ φρόνιμος ἢμπορεῖ μὲν νὰ τὰ κρύπτῃ ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς τῶν ἄλλων· ὅμως πολλὰ ὀλίγον φρόνιμος θέλει εἶναι αὐτὸν διὰ ἐπίδειξιν ματαίας ἀνδρείας βιάζεται νὰ τὰ ἐμποδίσῃ καὶ ἐν τῇ κρυπτῇ.

Ἀφ' οὗ συγχωρηθῆ εἰς τὴν λύπην τὸ εἶναι, ἢ τὸ ἄλλο, ἢ καὶ τὰ δύο αὐτὰ πρῶτιςα ξεθυμάσματα, ἐπιζητείδωσαν μετὰ ταῦτα ἢ συντροφία, ἢ ἀφαίρεσις καὶ ἢ ἀποπλάνησις τῆ νοδς, αἱ χαριέστεραι καὶ ζωηρότεραι σιμωναςροφαί, τὰ πολυφωνότερα καὶ ποικιλώτερα θεάματα, εἶναι τίμιος περὶπατος με χαρμοσύνοους συνομιλίας, μία πανηγυρίς, εἶναι κυνηγέσιον, μία ἀποδομία εἰς τοὺς ἀγροὺς, μία περιήγησις, καὶ ὅλα εἰς λόγῳ, ὅσα ἢμπορῶν νὰ προσφέρῃν περὶαυότερα αἰσθήματα, καὶ ιδέας ζωηροτέρας καὶ ποικιλωτέρας, καὶ νὰ ἀφήσῃν ὀλιγωτέραν δίκαιειαν καὶ βοσκίαν εἰς τὴν φαντασίαν.

Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐνδέχεται νὰ μᾶς ὀχλήσῃν αὐτὰ αἱ διαχύσεις (ἐγλυτζέδες), νὰ μὴν εὐραμῶν δὲφροσώνην εἰς κάμμιαν, νὰ μᾶς φανῶν ὅλα ἀηδεῖς· ἀλλὰ τότε ἡμεῖς μάλισα πρέπει νὰ ἀλλάζωμεν διάφορα, καὶ νὰ μεταβαίνωμεν δὲφύς ἀπὸ εἶναι εἰς ἄλλο· θέλομεν ἀπαντήσῃ τέλος πάντων κανεὶνα νὰ μᾶς ἀρέσῃ, ἢ τοῦλάχιστον νὰ μᾶς παραμυθήσῃ κατὰ τι· ἀλλὰ καὶ αὐτὸν δὲν κατορθώσωμεν με ὅλα αὐτὰ ἄλλο, παρά μένον τὴν τῆ νοδς ἀφαίρεσιν καὶ ἀπαχόλησιν, καὶ τῶτο δὲν εἶναι μικρὸν κέρδος.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μήτε παντός, μήτε τῆ αὐτῆ πάντοτε (θέλει εἰπῆ τις) νὰ μεταχειρίζηται τῶτο τὸ μέσον· διὰ τί πᾶς ἢμπορεῖ μία μητέρα ἀποθανόντος τοῦ παιδός της, ἢ μία γυνὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρός της, νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν διάχυσιν εἰς τὰς πανηγύρεις, εἰς τὰ παιγνίδια, καὶ εἰς τὰ συμπόσια; Οἱ νόμοι τῆς δὲκοσμίας ἔχ ἦττον ἢ οἱ νόμοι τῆς φύσεως, καὶ αὐτὴ

ἡ ἐναντιωτάτη κοινὴ σωήθεια θέλων τὴν κατακείνη.

Ἐγὼ βέβαια δὲν θέλω τὰ ἀντιβαίνη τις εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ τῆς πρέποντος, μήτε εἰς τὰ παραδεδεγμένα ἔθιμα, μὲ ὅλον ὅπου μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ἦτον δίκαιον νὰ καταργηθῶν· διὰ τί ποία συνήθεια ἀλογωτέρα ἀπὸ τὸ νὰ καταδικάζων (καθὼς συνηθίζων εἰς μερικὰς τόπους) μίαν χήραν νὰ σέκη κλεισμένη εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μητρὸς ὀλοκλήρως διὰ νὰ δέχεται τὰς συλλυπητικὰς παρηγορίας ὄλων ἐκείνων τῶν κηφῶν, ὅπως πηγαίνων εἰς αὐτὴν διὰ μόνην τζιμιόνιαν, καὶ νὰ αἰθαίνεται ἐκ τῶν τῶν λύπῃ τῆς ἀνανεωμένης καθεστῆσι; Ἡ ποία ἀπανθρωποτέρα ἀπὸ τὸ νὰ ὑποχρεώων (καθὼς συνηθίζων εἰς ἄλλους τόπους) τοὺς πλέον σκνὲς συγγενεῖς νὰ συξοφύων εἰς τὸν τάφον τὸ λείψανον τοῦ φιλιότης ὑποκειμένου, ὅπως τὰς σωέβη νὰ χάσων, καὶ νὰ ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ λυπηρὸν θέαμα ἕως νὰ τελειώσων αἱ ἔχαστοι πελεταὶ καὶ ἀπολυθῶσι; Ἡ ποία βαρβαρωτέρα ἐν ταύτῃ καὶ ἀπορροπώτερα, ἀπὸ τὸ νὰ κλείων μίαν τόσο κατηφῆ σκνυλὴν (ὡς συνηθίζεται εἰς κάποιους ἄλλους τόπους) μὲ πομπὴν καὶ ἐτοιμασίαν ἐνὸς ἀκαίρου καὶ μεγαλοπρεπῆς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀπορροπῆς συμποσίης;

Ἀλλ' αἱ τοιαῦται σωήθειαι εἰς τὰ πᾶσι μέρη τῆς Εὐρώπης ἢ καταργήθησαν ἀνακράτος, ἢ γίνονται μὲ πολλὴν μετεωρότητα· διὰ τί εἰς τὸν θάνατον τινὸς συγγενοῦς τὸ νὰ μακριώεται τινὰς ἀπὸ τῆς οἰκίας καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ νὰ ἀφαιρῶνται ἀπὸ τῆς ὄψιν ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως ἤμπορῶν νὰ προσφέρων τῆς εἰκόνα τῆς ἀποθανόντος, καὶ νὰ ἀνακαλέσων τὴν μνήμην τῆς ἐπισυμβάσης ζημίας, ὅχι μόνον δὲν ἐμποδίζονται, ἀλλὰ μάλιστα καὶ διορίζονται ἀπὸ αὐτῶν τῶν κοινῶν σωήθειαν.

Χωρὶς δὲ τῆς, τὰ μέσα, δι' ὧν ἀπάγεται τις ἀπὸ τὴν μοναξίαν καὶ σιωπὴν, δὲν εἶναι μόνον αἱ παρηγορίαι, τὰ παιγνίδια, τὰ δημόσια συμπόσια, τὰ κοινὰ θεάματα καὶ τὰ δημόσια καὶ θορυβώδη πράγματα.

46 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

πα. Αὐτὰ ἡμπορῶν νὰ χρησιμοποιῶν εἰς ἐκεῖνα τὰ κα-
κὰ τῆς ψυχῆς, εἰς τὰ ὁποῖα μήτε τὸ καθήκον, μήτε
ἄλλαι πεισάσεις μᾶς ἐμποδίζουσι καὶ τὰ μεταχειρι-
θῶμεν, ὅ,τι λογῆς εἶναι αἱ θλίψεις, ὅπου φορέρ-
χονται ἀπὸ αἰτίας μόνον εἰς ἡμᾶς γνωστὰ, εἰς τὰς
ὁποίας καὶ δημοσίως αὐτὸ ζητήσωμεν τὴν διάχυσιν, δεῖ
μᾶς ἀποβαίνει εἰς ὄνειδος· εἰς δὲ τὰς λοιπὰς πει-
σάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀπαγορεύονται ταῦτα, ἀπο-
μῶν ἄλλα· ἀπομῶν αἱ κατὰ μέρος σωμαστρο-
φαί, μία περιήγησις, μία περιδιάβασις εἰς τοὺς ἀ-
γροὺς, ἀπομῶν ἄλλα τόσα μέσα, δι' ὧν καὶ ἀπο-
φύγωμεν τὴν οἰκιακὴν μοραξίαν, καὶ νὰ δέλσκωμεν
συνὴν τῶν ἐπισημοῦν μίαν ἐπωφελεῖν διάχυσιν.

Ἄλλα διὰ νὰ κάμωμεν τῆτο, πρέπει νὰ νικήσωμεν
εἰς ἄλλο πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ τὸ ἀγαποῦ
καθ' ὑπερβολὴν καὶ χερδὸν ὅλοι εἰς τὰς θλίψεις· τῆτο
δὲ εἶναι ἡ ῥαθυμία. Τότε μᾶς γεννᾶται μία κάποια
ἀνορεξία πρὸς κάθε πρᾶγμα, μᾶς κυριᾶει μία κά-
ποια χαυρότης καὶ γενικὴ ἀδύναμις· τότε δεῖ ζητῶμεν
ἄλλο, ὅτι μὴ νὰ καθήμεθα ἢ νὰ ὑπτιάζωμεν ἀ-
θλίως ὅπως τύχη, μακρὰν ἀπὸ παντὸς κρότου, καὶ νὰ
ἀποφύγωμεν ἕως καὶ αὐτὸ τὸ νὰ αισθανώμεθα τὸ
βάρος τοῦ ἰδίου σώματός μας, καὶ τὸ ἐπιζητῶμεν εἰς
περισσότεραν ἐπίτασιν τῆς ἀθλιότητός μας· ἐπειδὴ ἡ
φαντασία κατ' ἐκεῖνας τὰς στιγμὰς δεῖ ἐπιθυμεῖ ἄλλο
λοτὶ πόσον, ὅσον τὸ νὰ ἔχη εἰς τὰς ἐπιταγὰς τῆς
ὅλα τὰ ζωτικὰ πνεύματα, χωρὶς νὰ ἐνασχολῆται
κανεὶς εἰς τὰ τῶν μύων καθήκοντα. Πόσον δὲκολώ-
τερα ἡμπορεῖ μὲ τῆτον τὸν τρόπον νὰ τὰ διδάξῃ τὴν
ὁδὸν διὰ νὰ ἀνιχνεύσῃ τὴν λυπηρὰν ιδέαν, καὶ νὰ τὰ
συνηθίσῃ νὰ τὴν ἀναγεννῆν εὐθύς, ὅπως ἡθελε τὰ
εὐδύς, εἶναι εὐκόλον νὰ τὸ καταλάβῃ καθένας.

Ὅθεν ὅταν καταλάβωμεν εἰς ἑαυτὸς,
πρέπει νὰ παχίζωμεν ὅση δύναμις νὰ ἐνασχολῶμεν
τὰ ζωτικὰ πνεύματα εἰς τὰς κόπας τῆς σώματος, διὰ
νὰ τὰ ἀποσάσωμεν ἀπὸ τὴν δεσποτείαν τῆς φαντα-
σίας.

σίας. Καὶ αὐτὸ δὲν ἔχαιμεν ἄλλω σπευδαιότεραν ἀσχολίαν, πρέπει νὰ παχίζωμεν διὰ νὰ νικῶμεν τὴν ραθυμίαν, καὶ νὰ κερδίζωμεν τὰ ζωτικὰ πνεύματα μεσφοδρὰ καὶ γυμνασικὰ παιγνίδια, μετ' ἐπίπονα κυνηγέσια, μετ' τινακτικὰς ἵππασίας, μετ' μακρὰς καὶ ἐσπιδσμύνας περιπάτους, ὄχι εἰς τόπους ἐρήμους, σκοτεινὰς, καὶ μελαγχολικὰς, ἀλλ' εἰς ὁδοὺς πολυανθρώπων, εἰς ἄκρας θαλάσσης, ἢ λιμενῶν, ἢ ποταμῶν, ἐπάνω εἰς λόφους ἔχοντας καλὸν θάει, καὶ τὰ παραπλήσια.

Καὶ ὅταν δὲν ἴμπορῶμεν νὰ ἐναχολῶμεν τὸ σῶμα, ἄς παχίζωμεν νὰ ἐναχολῶμεν καὶ τὸ πνεῦμα ἄς ἐκλέγωμεν μίαν κωμῆδιαν, εἴνα δρᾶμα, εἴνα ποίημα, μίαν ἱστορίαν ἠθοικῶν, εἴνα πόνημα ἐπαγωγόν, εἰς τὸ ὅποιον νὰ διαξίβωμεν τὸν καιρὸν.

Πολλοὶ ἐφθασαν νὰ χαλινώσῃ τὴν φαντασίαν ἀναλαμβάνοντες μίαν σπευδὴν βαθυτάτην. Ἄλλοι ἴμπορῶσαν νὰ τὴν ἀπατήσουν μόνον μετ' σωματικὸν ἀσκόπον κόπον, μετακομίζοντες ἀπὸ εἴνα τόπον εἰς ἄλλον σύγερτα, βιβλία, εἰκόνας, ὄργανα, ἐπιπλα, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὀλίγον διαφέρει ποῖον μέσον πρέπει νὰ μεταχειρῶθῃ τις, αὐτὸ μόνον ἐπιτύχη νὰ νικήσῃ τὴν ὀλεθρίαν ραθυμίαν, νὰ βάλῃ εἰς ἐργασίαν καὶ νὰ ἐναχολήσῃ τὰ ζωτικὰ πνεύματα (1).

Ἐνα τρίτον ἀποτέλεσμα τῆς λύπης εἶναι ἡ τῆς βρώσεως καὶ πόσεως ἀνορεξία, τὴν ὅποιαν ἀντὶ νὰ τὴν πολεμῶμεν, πρέπει μάλιστα νὰ τὴν βοηθῶμεν, ὡς προβλεπτικὸν καὶ σωτήριο φάρμακον αὐτῆς τῆς φύσεως. Διὰ τὸ νὰ ἐπιφορτίζωμεν εἰς παρομοίας περιπτώσεις τὸν στόμαχον ἀπὸ φαγητὰ, ἴμπορεῖ νὰ εἶναι πολλὰ ἐπικίνδυνον ἔπειδὴ ἡ χώνδσις τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δὲν ἴμπορεῖ νὰ γνή, καθὼς ἀποδείχθη

οἱ

(1) Οἱ κόποι τῆς σῶματος ἀπαλλάτουν τὴν ψυχὴν ἀπὸ πόνου, εἰλεγε καὶ Δύκας 'Ροχοφουκώλτ. De la Rochefoucault (Mass., 2.)

οὐκ ἰατρῶν, ἐλπίδα, πλήρης, καὶ τακτική· μάλιστα τὸ νὰ κενόνομεν διά τιος καθαρθείου τὸ ἐπισώρευμα, ὅπῃ ἢ προσβολὴ τῆς λύπης ἄρῃκε καὶ ἔφθειρε ἴσως εἰς τὸν σόμαχον, εἶναι πολλάκις ὠφελιμώτατον· ἐπειδὴ ἀλλῶς ἢ καχεξία, ὅπῃ ἐκ τῆς προέρχεται, σωυργεῖ εἰς τὸ νὰ αὐξήσῃ πτεριστότερον τὴν καχεξίαν, ἕως εἰπεῖν, τῆς ψυχῆς.

Εἰς τῆτο λοιπὸν ἐγὼ δεῦ ἀποποιῶμαι ὅτι πρέπει νὰ ὑπακῆ τις εἰς τὴν φύσιν, καὶ νὰ μεταχειρίζηται νηφαλιότητα καὶ ἐγκράτειαν εἰς τὰ φαγητὰ· λέγω δὲ ἀπλῶς ἕως, ὅτι πολλοὶ ἀντὶ τῆς συμβεβύηται μίαν χηῆσιν μετρίαν καὶ φρόνιμον τινὸς ποτῆ ζωηροῦ· καὶ ἔφθασα νὰ ἀκῆσω εἴνα, ὅπῃ ἔλεγεν, ὅτι μὲ τοῦτο τὸ μέσον ἠμπόρεσε πολλάκις εἰς τὰς πλέον λυπηρὰς περὶσάσεις νὰ καθησυχάσῃ τὴν ψυχὴν τε, καὶ νὰ εὐρῆ ὁπώσοῦν ἄνθρωπον. Μία τοιαύτη χηῆσις τοῦ ἀναπτε καὶ τῆς ἐρέθιζε τὰ ζωτικὰ πνεύματα, καὶ κοντὰ ὅπου ἀπέφθεπον ἐκεῖνα ἀπὸ τὸ νὰ δευλῶν εἰς τὴν φαρμακία, ἔκαμνε καὶ αὐτὸν νὰ ἀγαπᾷ τὴν κίνησιν, τὴν συναναστροφὴν, τὴν ἡδυπάθειαν, καὶ τὴν διάχυσιν (τὰς ἐγλυκντζέδες). Ἐπιστρέφωντας τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν οἰκίαν τε κουρασμένος, ἐκοιμᾶτο εἴνα ὑπνον νήδυμον καὶ βαθύτατον· καὶ ἐξυπνῶντας τὴν ἄλλω ἡμέραν, ἐγέλα κατ' ἑαυτὸν μὲ ἐκείνης, οἱ ὅποιοι ἤθελαν κατατήκωνται, καθὼς αὐτὸς, ἀπὸ ἀγαπάκτισιν, ἢ λύπην.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Δ'.

Μέσα φιλοσοφικά, δι' ὧν μὰ προλαμβάνωμεν, ἢ μὰ διασκεδάζωμεν τὰς θλίψεις.

Τὰ μέχρι τῶδε εἰρημνία μέσα εἶναι μηχανικά, τὰ ὅποια δεῦ πρέπει βέβαια ὁ σοφὸς νὰ τὰ καταφρονηῖ ἢ τοιαῦτα· ἐπειδὴ ἢ ἐπίρροια τῆ φυσικοῦ ἐπαύται εἰς

εἰς τὸ ἠθικὸν εἶναι μεγάλη· καὶ παρεπεί τέλος πάντων
να ἐπιθυμηθῆ, ὅτι εἶναι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος, καὶ τὸ
θάρρειν πολλὰ εἰς μόνας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς
ἢμπορεῖ ἐνίοτε να τὸν κάμη να ὑποκύψῃ καὶ να γι-
κηθῆ.

Ὅμως ὅσον ἀλαζονικὸς καὶ ἀνόητος ἠθέλκεν εἶναι,
ἀνίσως ἀπηξίονεν ἢ ἀπεποιεῖτο να μεταχειριθῆ αὐ-
τὰ τὰ μέσα, ἄλλο τόσον ἀνοίκειον εἰς αὐτὸν, καὶ αἰ-
χρὸν ἠθέλκεν εἶναι, ἀνίσως ἐπρόσμενε τὴν παραρυ-
θίαν τε ἀπὸ αὐτὰ μόνον, καὶ δὲν ἦτον ἱκανὸς να εὖ-
ρη καὶ ἄλλα μέσα καὶ βοηθήματα ἐν ἑαυτῷ· καὶ τοσέ-
τω μᾶλλον καθ' ὅσον εἶναι ὁμολογούμενον, ὅτι τὰ
τοιαῦτα μέσα εἶναι μὲν μέχρι τινὸς δραστήρια, δὲν
εἶναι ὅμως πάντοτε ἀποχρώντα, μήτε ἀσφαλῆ. Διὰ
τὴν ἢ φαντασία καὶ ἐν μέσω αὐτῆς τῆς τῆ νοῦς ἀφαιρέ-
σεων, οὕτως εἰπεῖν, καὶ διαχύσεων ἢμπορεῖ να εὖρη
μυεῖας στιγμὰς διὰ να παρρησιασθῆ· καὶ ἀλλοίμονον
εἰς ἡμᾶς, ἀνίσως δὲν μᾶς εὖρη τότε καθ' ἑαυτοῦς ὠ-
πλισμένους, καθὼς παρέπει ἐναντίον τῆς.

Ἀνάγκη εἶναι λοιπὸν να ἰδῶμεν με ποῖα μέσα
παρέπει καὶ ὁ φιλόσοφος να προλαμβανῆ διὰ τῆ ὀρθῆ
λόγου τὰς θλίψεις, ἢ να τὰς διαλύῃ.

Αἱ θλίψεις τῆς ψυχῆς κρέμανται, ὡς εἴρηται ἔμ-
προσθεν, (Κεφ. Β'.) ἄλλαι μὲν ἀπὸ τὸ παρεληλυ-
θὸς, ἄλλαι δὲ ἀπὸ τὸ ἐνεσὸς, ἢ τὸ μέλλον. Καὶ ὡς
μὲν πρὸς τὸ παρεληλυθὸς, προέρχονται ἢ ἀπὸ ἔλεγ-
χον σιωπιδήσεως, καὶ μεταμέλειαν διὰ τι κακὸν πε-
πραγμένον, ἢ ἀπὸ πίκραν (λύπην) διὰ τι κακὸν
προσγεγονὸς, ἢ διὰ τι ἀγαθὸν ἀποβληθὲν· ὡς δὲ
πρὸς τὸ μέλλον θεωρούμεναι, προέρχονται ἀπὸ τῆ
ἐπιθυμίας, ἢ ἀπὸ τὸν φόβον. Εἰς δὲ τὰς ἐνεσώσας
δυσυχίας ἀπεδείξαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, (Κεφ. Β'.)
ὅτι αἱ πρῶται αἰτίαι, ὅπῃ προξενῶν τὴν λύπην εἶ-
ναι ὁ πόθος τινὸς ἀγαθῆ ἀποβληθῆτος, ἢ ὁ φόβος
τινὸς κακῆ μέλλοντος, εἴτ' ἐν ὑποπτόμοις.

Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς ἐπιθυμίας καὶ τῆ φόβου ἐνταῦθα
Elem. di Fil, T. IV, D

Θα δὲν λέγομεν τίποτε· ἐπειδὴ περὶ τῶν θέλων
 μὲν ὁμιλήσει εἰς τὸ ἀκόλυθον Τμήμα, ὡς αὐτὸ ὅπου
 ἔχει εἶναι ὁ ἀρμοδιώτερος τύπος τῆς. Περὶ δὲ τῆς ἐλέγ-
 χου τῆς συνειδήσεως ὀλίγα τιτὰ θέλομεν εἰπῆ· ἐ-
 πειδὴ τῆτο μίαν μόνην θεραπείαν ἐπιδέχεται, ἢ ὅ-
 ποία εἶναι πολλὰ εὐκολὸν νὰ γνωσθῆ. Περὶ δὲ τῆς
 διά τι κακὸν γεγονὸς πίκρας, καὶ τοῦ διατί ἀγαθὸν
 ἀποβλήθῃ πόθου, θέλομεν ἐμιλήσει περὶ αὐτότερον,
 καὶ μάλιστα περὶ τῆς πρώτης· ἐπειδὴ αἱ θλίψεις μας
 θεωρούμεται ὡς πρὸς τὸ παρεληλυθὸς ἀπὸ τῆς προέρ-
 χονται αἱ περὶ αὐτότερον, καὶ ἔχει περὶ αὐτότερον ἐπίρ-
 ροιαν καὶ εἰς τὰς θλίψεις τὰς διὰ τὰς παρούσας
 (ἐρετώσας) δυσυχίας.

δ. Α΄. Περὶ τῆς ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως,
 ἔπει τῆς μεταμελείας.

Τὸ μόνον μέσον διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὸν ἔλεγχον
 τῆς συνειδήσεως, εἶναι νὰ καθονίζωμεν μετὰ σαφρότητα
 τὰς πράξεις μας, κατὰ τὰς νόμους τῆς τιμῆς καὶ τῆς κα-
 θήκοντος, διὰ νὰ μὴν ἀναγκαζώμεν ποτέ νὰ τὸν δο-
 κιμάσωμεν, καὶ νὰ διορθώσωμεν διὰ τὸ πρᾶττον
 κακὸν, ὅποτε γίνεται ἐναντίον τῶν νόμων, διὰ νὰ
 τὸν κάμωμεν νὰ παύῃ ἀμέσως. "Ὁποῖος ὅμως ἀπο-
 ποιεῖται ἐπιμόνως τὸσον τὸ εἶνα, ὅσον καὶ τὸ ἄλλο
 τῶν τῶν δύο, αὐτὸς ἄς κατακερματίζεται, καὶ ἄς
 βασανίζεται ἀπὸ τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως τῆς,
 ἄς εἶναι καὶ εἰς τὰς ἐπιλοίπας φρικτὸν παράδειγμα·
 ὁ Φιλόσοφος θέλει τὸν λυπηθῆ, δὲν θέλει ὅμως τὸν
 συμπαθήσει· ἢ τιμωρία τῆς εἶναι δικαιοτάτη.

Ἡ δὲ μεταμέλεια ἀποτείνεται ἢ εἰς μίαν ἀνομίαν
 (μεγάλον, θανάσιμον ἀμάρτημα), ἢ ἀπλῶς εἰς
 μίαν ἀνοήσιαν, ἢ εἶνα σφάλμα. Εἰς τὴν πρώτην πε-
 ρείασι δὲν πρέπει νὰ κάμωμεν μίτε περὶ αὐτότερον,
 μίτε

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῆς ψυχ. κακῶν. 51

μήτε ὀλιγώτερα ἀπὸ, ὅσα εἶπαμεν ἤδη προσεχῶς, ὅτι πρέπει νὰ κάμνωμεν διὰ τὸν ἔλεγχον τῆς συνηθέσεως· εἰς τὴν δούτερον, τὸ γρηκὸν μέσον διὰ νὰ προλαμβάνωμεν τὴν μεταμέλειαν εἶναι νὰ ἐκπληρώνωμεν μὲ ἀκρίβειαν τὴν πολυφύλητον ὑποθήκην τῆ παλαιᾷ Σοφοῦ, ὅς τις λέγει· „ Πρὸ τῆ νὰ ἐπιχειρήσῃ, θῆς εἴα πρᾶγμα, στοχαζοῦ ἐκεῖνο, ὅπε ἡμπορεῖ νὰ σοὶ προέλθῃ ἐκ τῆτε “· ὑποθήκην, τὴν ὁποῖαν θέλομεν τὴν ἀναπτύξει πλατύτερα, ὁπόταν ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς φρονήσεως. Διὰ τί αὐτὸν μὲ ὄλλω τὴν προσοχὴν καὶ προφύλαξιν, μᾶς ἀκολοθήσῃ νὰ κάμνωμεν καὶ κἀκόνα λάθος, αὐτὸ ἢ εἶναι ἐπίδοκτικὸν διορθώσεως, καὶ ἄς παχίζωμεν διὰ τῆς διορθώσεως νὰ παύσωμεν τὴν μεταμέλειαν, ἢ εἶναι ἀνεπίδοκτον διορθώσεως, καὶ τότε δεῦν ἔχομεν ἄλλο νὰ κάμνωμεν, παρὰ καὶ ὑποφέρωμεν μὲ ὑπομονῇ, καὶ νὰ δὲχαισούμεθα. Διὰ τί τί ὠφελεῖ νὰ λακτίζωμεν, τὸ τῆ λόγος, πρὸς κέντρα;

δ. Β'. Περὶ τῆς διάτι κακῶν γεγομὸς λύπης, καὶ τῆς διάτι ἀποβληθεῖ ἀγαθῶν πόθος· ἐμ ὧ καὶ περὶ τῆς διὰ τὰς ἐμεγώσας δυσυχίας θλίψεων.

Ἡ εἰκὼν ἐνός κακοῦ, ὁποῦ ὑπέφεραμεν, δεῦν εἶναι πάντοτε λυπηρὰ εἰς ἡμᾶς· ταῖς περὶ αὐτῆς φραῖς μάλιστα εἶναι ἠδονικὴ καὶ παραμυθητικὴ διὰ τὴν συνηθέσιν τοῦ ὅτι εἴμεθα ἤδη ἀπηλαγμένοι ἀπὸ αὐτό. Διὰ τῆτο βλέπομεν ὅτι λαμβάνεν ὅλοι κοινῶς μεγάλην δὲχαισῆσιν εἰς τὸ νὰ διηγούνται τὰ παρελθόντα κακά τας, καὶ τοσέτω μᾶλλον, ὅσω βαρύτερα ἐσθήσῃ τὰ κακά. Ἡ δὲχαισῆσις αὕτη ἡμπορεῖ νὰ προέρχῃται ἐν μέρει ἀπὸ τὴν ματαιότητα τοῦ ἐνθυμεῖσθαι τὴν γυναιότητα, μὲ τὴν ὁποῖαν τὰ ὑπέφε-

52 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαρτασία.

ραμν, ἢ τῷ ἐγείρειν μίαν μεγαλιτέραν ὑπόληψιν τῆς
 δυνάμεών μας, δείχνωντας πόσον ἀνδρείοι ἐστάθημεν
 νὰ τὰ ὑποφέρωμεν, ἢ καὶ τῷ νὰ κινήσωμεν εἰς οἶκτον
 καὶ συμπάθειαν τῆς ἀκρόντας. Ἐκεῖνο ὅμως, ἀπὸ τὸ
 ὁποῖον κυρίως καὶ κατὰ πρῶτον λόγον παράγεται,
 εἶναι ἡ σύγκρισις ὅπως κάμνομεν καθ' ἑαυτῆς τῷ πα-
 ρέντος καὶ τῷ παρεληλυθότος, καὶ ἡ σιναίδησις τοῦ,
 ὅτι δὲν εἴμεθα πλέον δυσυχεῖς ὡς πρότερον.

Τότε ὅμως μόνον ἡ εἰκὼν τῷ κακῷ, ὅπου ἔδοκιμά-
 σαμεν, προξενεῖ εἰς ἡμᾶς λύπην, ὅταν εἶναι σι-
 φοφορμική μετ' ἀγανάκτησιν. Αὕτη δὲ πάλιν ἀποτεί-
 νεται πότε μετ' ἐναντίον εἰς πράγματα ἄψυχα, ἢ ἄ-
 λογα· καθὼς ὅταν θυμόνη εἷνα παιδί ἐναντίον εἰς
 τὴν πέτραν, εἰς τὴν ὁποῖαν προσκόπτοντας ἔπεσαν,
 ἢ ὁ ἱππότης ἐναντίον τῷ ἵππῳ, ὅπως τὸν ἐκρέμνισέ·
 πότε δὲ ἀποτείνεται ἐναντίον εἰς τὴν ἀφηρημένην ἰ-
 δέαν, ὅπως κοινότερον ὀνομάζεται τύχη, καὶ καθ' ἑαυ-
 τὴν δὲν σημαίνει ἄλλο, ὅτι μὴ μίαν τυφλὴν καὶ τυ-
 χαίαν συδρομὴν τῶν πραγμάτων, τὴν ὁποῖαν ὅμως
 ἡμεῖς εἰς τὰ κακά, ὅπου μᾶς ἔρχονται ἀπροσδοκή-
 πως, καὶ ἀπὸ ἄγνωστον αἰτίαν, σινηθίζομεν νὰ τὴν
 προσωποποιῶμεν καὶ νὰ τὴν ὀντόνωμεν οὕτως εἰπεῖν
 εἰς τὴν φαντασίαν μας, διὰ νὰ ἔχωμεν τὴν ἐναντίον
 τῷ ὁποῖον νὰ ξεθυμαίνωμεν· πότε δὲ ἀποτείνεται ἐ-
 ναντίον ἡμῶν αὐτῶν, ὅταν μᾶς προέρχεται τὸ κακὸν
 ἐξ αἰτίας ἐδικῆς μας, καὶ ἀναγκαζώμεθα νὰ ὀμολο-
 γήσωμεν ἑαυτοῖς τὴν ἀδυναμίαν μας, ἢ τὴν ἀφρο-
 συώλω μας· τὸ ὁποῖον εἶναι πάντοτε ἀνιάρδον εἰς τὴν
 φιλαυτίαν μας· πότε δὲ τέλος πάντων ἀποτείνεται ἐ-
 ναντίον εἰς τῆς ἄλλης, τὸ ὁποῖον συμβαίνει, ὅποταν
 μᾶς προξενῆται ἀπὸ πρόσωπον γνωστὸν τὸ κακὸν, τὸ
 ὁποῖον καὶ τόσω μεγαλιτέρον μᾶς φαίνεται, ὅσο μί-
 σιτότερον μᾶς εἶναι τὸ πρόσωπον. Τὰ στοιχεῖα λοι-
 πόν, ἐξ ὧν συνίσταται ἡ λύπη διὰ εἷνα κακὸν, ὅπως
 ἡ ἐπιμέλειαν, εἶναι ὁ θυμὸς καὶ τὸ μῖσος· καὶ διὰ νὰ
 ἐκτρέψωμεν τὴν λύπην εἰς ταύτην τὴν περίστασιν,
 ἄλλο

ἄλλο μέσον δεῖ εἶναι, εἰ μὴ νὰ ἀφαιρέσωμεν τὰ παράγοντα αὐτὴν πάθη, τὸ ὁποῖον τίνι ἔσῳ γίνεται, θέλωμεν τὸ ἰδῆ εἰς τὸ ἀκόλυθον Τμήμα.

Ἡ συχνοτέρα ὅμως λύπη μᾶς προέρχεται ἀπὸ τὴν εἰκόνα εὐδὸς ἀγαθῆ ἀποβληθείσης· καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλητέρα καὶ ἀφθονωτέρα πηγὴ τῆς ψυχικῶν μας κακῶν. Ὁ θάνατος, ἢ ἡ ἀποδημία, ἢ ἀποβολὴ τῆς φιλίας, τῆς χάριτος, τῆς δυνόιας εὐδὸς ὑποκειμένου δωρατῆ ἢ πεφιλημένου εἰς ἡμᾶς· ἢ ἀποβολὴ τῆς περιουσίας μας ἐξ αἰτίας κλεψίας, ἢ χρεοκοπίας τινὸς ἐμπόρου, ἢ πλημύρας, ἢ πυρκαϊᾶς, ἢ ἐναντίας τύχης εἰς τὸ παιγνίδι, ἢ εἰς τὸ ἐμπόριον· ἢ ἀποβολὴ ἀξιωματῶν, ἢ τίτλων, ἢ ἐξουσίας, ἢ τῆς κοιῆς ὑπολήψεως· εἶναι τὰ συνηθέστερα αἰτία, ἐξ ὧν παράγονται αἱ μεγαλήτεροι, πικρότεροι, καὶ πλέον ἀπαρηγόρητοι θλίψεις μας. Λοιπὸν διὰ νὰ προλαμβάνωμεν, ἢ νὰ διαλύωμεν τὰς τοιαύτας θλίψεις, πρέπει νὰ ἰδῶμεν πρότερον ὁποῖαν ἐκτίμησιν τῆς πραγμάτων τέτων πρέπει νὰ κάμνωμεν.

Δ. Γ'. Ἐκτίμησις τῆς ἀγαθῶν.

Τόσον μεγαλητέραν λύπην μᾶς προξενεῖ ἐν γένει ἢ ἀποβολὴ εὐδὸς ἀγαθῆ, ὅσον ἀναγκαιότερον τὸ νομίζομεν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν μας. Ὁ Μαξιμιανὸς ἀκόμη δεῖν παρητήθη τῆς Ῥωμαϊκῆς Βασιλείας, καὶ λυπέμενος δι' ὅ, τι ἔβλεπεν ἑαυτὸν σερμηνόν τῆς τοιαύτης ἀξίας, ἔβαλεν ὅλας τὰς τὰς δυνάμεις, μετεχειρίθη κάθε πανουργίαν, ἤνωσε τὴν προδοσίαν μετὰ τὴν καββαλισικὴν διὰ νὰ τὴν ἀποκτήσῃ ἄλλω μίαν φοράν, ἕως ἔδρῆκεν, ἀντὶ τῆς θρόνου, καὶ τῆς διαδήματος τὸν θάνατον. Ὁ Διοκλητιανὸς ὅμως, ὅστις εἶχε τὴν δώση τὸ παράδειγμα τῆς γυναικῆς παραιτίσεως, ὅλον τὸ ὑναντίον· προσκαλούμενος ὑπὸ τῆς Ῥωμαίων νὰ ἀναλάβῃ τὸ σκῆπτρον, τοῦτο τὸ βασίλειον, εἶπε

54 . Μέρ. Α΄ . Τμήμ. Α΄ . Φαντασία .

(δείχνωντας τὸν μικρὸν κῆπον , ὅπου ἔκαλλιεργοῦσθαι μετὰ τὰ ἴδιά του χέρια) , μοὶ εἶναι προτιμότερον ἀπὸ τὸ βασιλεῖον τῆς Ῥώμης “ .

Ἡ πρώτη λοιπὸν σκεδὴ τῶ φρονίμου ἀνθρώπου ἔσται νὰ κάμνη μίαν ὀρθῶς ἐκτίμησιν τῶ ἀγαθῶν· καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα , ὅπου δὲν εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν δαίμονίαν τε , γὰ ἀποσπᾶ τὴν ψυχὴν τε , εἰς ἕξοτον ὅπου ἢ ἀποβολήτων νὰ μὴ τῶ εἶναι ἀλγεινὴ . Ὁ Σένεκας διαβληθεὶς εἰς Κλαύδιον τὸν Αὐτοκράτορα , γυμνωθεὶς τῶ ὑπαρχόντων τε , ἐξοριθεὶς ἀπὸ τὴν Ῥώμην , καὶ ἐξοστρακισθεὶς εἰς τὰ ὄρη τῆς Κόρσικας , πῶς ἠμπόρεσε γὰ ὑπομείνῃ μετὰ τὴν γαλιώτην ψυχῆς ἐκείνῃ τὴν μεγάλῃ δυσυχίαν , διὰ τὴν ὁποῖαν κάθε ἄλλος ἠθέλε πέσῃ εἰς ἄκραν ἀπελπισίαν ; “ Ὅλα τὰ πράγματα , (ἔγραψεν ἀπὸ τὴν ἐξορίαν του πρὸς Ἑλβίαν , περὶ Παραμυθίας Κεφ. δ΄ .) ὅπῃ με ἐλόθευε μοὶ δισύνεμει ἢ τύχη , πλῆτον , δόξαν , τιμὰς καὶ τὰ παραπλήσια , τὰ εἶχα βάλῃ εἰς εἷνα τόποι , ἀπὸ τὸν ὁποῖον νὰ ἠμπορῇ πάλιν νὰ τὰ λάβῃ χωρὶς σύγχυσίν μου . Ἦτον μεταξύ αὐτῶ καὶ ἐμῆ εἷνα μέγα διάστημα· ὅθεν ἢ τύχη μοὶ τὰ ἐπῆρσεν ὀπίσω , δὲν μοὶ τὰ ἤρπασεν ἀπὸ τὰς χεῖρας ” „ abstulit , non „ avulsit “ . Τοιαύτη πρέπει νὰ εἶναι ἢ διάθεσις τοῦ φρονίμου ἀνθρώπου , καὶ μήτε εἶναι ἔργον ἄκρας δύσκολον νὰ τὴν ἀποκτήσῃ .

Ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν διίσχυεῖζομαι , ὅτι πρέπει νὰ φθάσῃ τινὰς εἰς ἐκείνῃ τὴν ὑπερβολὴν τῶ Στωϊκῶν , ὅπῃ ἠθέλσεν ὁ Ἐπίκτητος , ὅστις λέγει εἰς τὴν ἀρχὴν τῶ Ἐγχειριδίου τε . “ Εἶναι μερικὰ πράγματα , τὰ ὁποῖα κρέμανται ἀπὸ ἡμᾶς αὐτῶς , ὅ,τι λογῆς εἶναι ἢ ὑπόληψις , ἢ κλίσις , ἢ ἐπιθυμία , ἢ ἀποστροφὴ , καὶ ὅλαι αἱ ἡμέτεραι πράξεις· εἶναι πάλιν ἄλλα , τὰ ὁποῖα δὲν κρέμανται ἀπὸ ἡμᾶς , ὡς εἶναι τὸ σῶμα , τὰ πλῆθη , βασιλείαι , καὶ ὅλα ἐκεῖνα , ὅπῃ δὲν εἶναι ἡμέτερον ἔργον . Ἐκεῖνα ὅπῃ κρέμανται ἀπὸ ἡμᾶς αὐτῶς , εἶναι , λέγει , φύσει ἐλόθερα , καὶ

μήτε

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῆς ψυχ. κακῶν. 55

μήτε ἠμποροῦν γὰ ἐμποδιθῆν παρά τινος, ἢ γὰ βια-
 θῆν· ὅς ἐναντίας ἐκεῖνα, ὅπῃ δὲν κρέμονται ἀπὸ
 ἡμᾶς αὐτῆς, εἶναι δὲλα, δὲκαταφρόνητα, καὶ ὑποκεί-
 μενα εἰς τὴν δυνάμιν τῆς ἄλλων. Λοιπὸν αὖ γομί-
 σης, λέγει παρακατιῶν, ὅτι εἶναι ἐδικά σου ἐκεῖνα
 μόνον, τὰ ὅποια τῶντι σοὶ ἀνήκον, καὶ ἠμπορέσης
 γὰ θεωρῆς ὡς ἀλλότρια καὶ ξένα ἐκεῖνα, ὅπῃ τῶν-
 τι εἶναι τοιαῦτα, ἔσο βέβαιος ὅτι κανένα πρᾶγμα
 δὲν θέλει ἰχύσει γὰ σὲ ἀποπλανήσῃ τῆς προθέσεώς
 σε· ὅτι δὲν θέλεις ἐπιχειρηθῆ κανένα πρᾶγμα, τὸ
 ὅποιον γὰ σὲ συγχίση· ὅτι δὲν θέλεις παραπονη-
 θῆ, μήτε θέλεις μεμφοιρήσει ποτέ· ὅτι κανείς δὲν
 θέλει σὲ βλάψῃ· ὅτι δὲν θέλεις λάβῃ ποτὲ τὴν
 παραμικρὰν λύπην.

Λοιπὸν ὅσα, καὶ αὖ εἰπῶ τοιαῦτα, δὲν ἰξόρω βέ-
 βαια, αἰίσως ἠμπορέσω γὰ καταπέισω τινὰ, ὅτι τὸ
 σῶμά σου δὲν εἶναι πρᾶγμα ἐδικόν σου, ἀλλὰ ἀλλό-
 τριον καὶ ξένον. Ἐγὼ ἰξόρω, θέλει μοὶ εἰπῆ, μὲ
 βεβαιότητα ὅτι εἶναι ἐδικόν μου· καὶ τὰ ἀλγεινὰ αἰσθή-
 ματα, ὅπῃ δὲ αὐτῆ μοὶ ἔρχονται, ἰξόρω ὡσαύτως,
 ὅτι εἶναι καὶ αὐτὰ ἐδικά μου.

Ἡ τοιαύτη δόξα τῆς Στωϊκῶν ἦτον μία συνέπεια
 τῆ καθολικῆ πον συστήματος· ἐπειδὴ αὐτοὶ ἔλεγον, ὅ-
 τι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ εἶναι εἷς μόριον τῆς μεγάλης
 ψυχῆς τῆ Κόσμου, τῆτ' ἐστὶ τοῦ Θεῶ. (Μεταφ. Μέρ.
 Α'. Τμήμ. Α'. Κεφ. Γ'. Ἀειθ. Α'.) Λοιπὸν κάθε
 ψυχὴ, ὡς μέρος κατ' αὐτῆς Θεῶ, εἶναι κατ' ἑαυτὴν
 τελεία, καὶ δὲν πρέπει γὰ ζητῆ ἄλλο, εἰμὴ γὰ ἀπο-
 λαμβάνῃ αὐτὴν τὴν τελειότητα, ἀπομακρύνοντας ἀ-
 φ' ἑαυτῆς ὅλα τὰ ἐμπόδια, ὅπῃ ἠμπορῆν γὰ προέλ-
 θῃν ἀπὸ τὰ ἑξωτερικὰ πρᾶγματα τὰ μὴ ἑξαρτώμε-
 να ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην βελίαν, ἀλλὰ διοικόμενα ἀ-
 πὸ τὴν ἀήττητον δεσποτείαν τῆς Εἰμαρμένης. Οφεί-
 λει ὡς τὸσον ὁ Σοφὸς, κατ' αὐτοῦς, γὰ συστέλλεται
 ἐν ἑαυτῷ, γὰ ἀποθέτῃ ὅλα εἰς ἑαυτὸν, γὰ ἀρκῆται
 εἰς ἑαυτὸν μόνον, καὶ γὰ θεωρῆ ὡς ἀλλότρια ἑαυτοῦ
 ὅλα

56 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

ὅλα ἐκεῖνα, ὅπῃ δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τε, συμπεριλαμβανῶν εἰς αὐτὰ καὶ τὸ ἰδιόν του σώμα. Διὰ μέσθ τῆς τοιούτων ἀφαιρέσεων ἐφθασαν μερικοὶ ἀπὸ αὐτῆς νὰ γένων τελείως ἀνάιθητοι, ὄχι μόνον εἰς τὰ ὕεινά τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τοῦ σώματος· εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι βέβαια ἄξιοι καὶ θαυμάζονται· πλὴν ἀφαιρέσεις τόσοσ δυσκόλως καὶ εἰς τοιαύτας ἀρχὰς ἐπερειδομῆς, δὲν πρέπει νὰ τὰς ἀπαιτῆ μία μετρία καὶ ὀρθὴ Φιλοσοφία.

Ἀρκεῖ μόνον νὰ γίνεταί μία ἐκτίμησις τῆς πραγμάτων ὀρθοτέρα ἀπὸ ὅ, τι κοινότερον γίνεταί· ἀρκεῖ νὰ μὴ ὑποθέτωνται ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δὲναιμονίαν ἐκεῖνα, ὅπῃ δὲν εἶναι τοιαῦτα.

Ἐγὼ λοιπὸν ἐρωτῶ ποῖα εἶναι ἡ βᾶσις τῆς ἀνθρωπίνης δὲναιμονίας; Καθ' ἑῶς θέλει εἰπῆ βέβαια, ὅτι εἶναι ἡ δὲνθυμία τῆς ψυχῆς· ποῖα δὲ ἡ συμπλήρωσίς τῆς; πᾶς τις θέλει εἰπῆ ὅτι εἶναι ἡ αὐτάρχεια. Ἐνας ἀνθρωπος εὐθυμος καὶ αὐτάρχης εἶναι βέβαια δὲναιμων· ἀλλὰ διὰ νὰ εἶναι τινὰς εὐθυμος, τί ἄρά γε ἀπαιτεῖται; ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς κακῶν· ἀλλὰ διὰ νὰ εἶναι αὐτάρχης; ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς χρεῶν. Ἄς ἀρθῶσιν ἀπὸ τὸν Κόσμον τὰ κακά, καὶ θέλων ἀρθῆ δὲνυς αἱ θλίψεις· καθ' ἑῶς θέλει εἶναι εὐθυμος. Ἄς ἀρθῶσιν αἱ χρεῖαι, καὶ θέλων ἀρθῆ αἱ ἐπιθυμίαι· καθ' ἑῶς θέλει εἶναι αὐτάρχης. Ἀλλὰ ποῖα εἶναι τὰ ἀληθινὰ κακά; αὐτὰ ἀφαιρέσεως τὰς ἀλγηδόνας τῆς σώματος, καὶ τὰς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως, τὰ λοιπὰ εἶναι ὅλα κατ' ἐπίνοιαν, ἔλεγχον ὁ Ἔρωσ, καὶ τὸ ἀπεδείξαμεν καὶ ἡμεῖς. Ποῖαι δὲ αἱ ἀληθινὰί χρεῖαι; αἱ φυσικαί· ὁποῖος ἔχει τὸν βόσκον νὰ ἀναπληρόνη αὐτὰς, ἔχει βέβαια ἐκεῖνο, ὅπῃ ἀρκεῖ διὰ νὰ εἶναι αὐτάρχης. Πόσοι τῆ ἀληθείᾳ δὲν ζῆν μὲ αὐτὸ μόνον αὐταρκέστατα; Ὁ Διογένης ἦτον εἰς τὸν πίθον τε, λέγει Μάξιμος ὁ Τύριος, ἰλαρώπερος, παρὰ ὁ Ξέρξης εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Αἱ ἄλλαι χρεῖαι εἶναι ὅλαι χειροποίητοι, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτι·

ἡμεῖς